

Asia: 120/00.01.05.01/2024

Lappi-sopimus 2026-2029 (Lapin maakuntaohjelma)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tunturi-Lapin Kehitys kiittää mahdollisuudesta lausua Lappi-sopimuksesta 2026–2029.

Alla nostojamme niistä asioista, joihin toivomme kiinnitettävän huomiota ennen Lappi-sopimus lopulliseen muotoonsa valmistelua lokakuun aikana.

- Työurien pidentäminen: realistiset työkalut. Työurien joustot, pidentäminen; Miten se tehdään, puuttuu nyt kokonaan?

Osaavan työvoiman saatavuus – asiakirja on laadittava. Miksi jatkaa työuraa eläkeiän jälkeen, jos kannustimet puuttuvat jo sananakin Lappi sopimuksesta?

- Työperäinen kansainvälinen maahanmuutto määrittää miten Lappi menestyy tulevana vuosina väestömuutoksesta. Tätä toimenpidettä tukemaan tulee olla monia avauksia kuten International House-kaltainen toimintamalli, jonka (MIGRI/DVV/VERO/KELA) kaltainen toiminta olisi laajemmin tarpeen koko maakunnassa. Nyt 2025 käytössä hankkeilla Lapissa vasta Rovaniemi, Meri-Lappi ja nyt myös Tunturi-Lappi. Tämän lisäksi kansainvälisen työperäisen maahanmuuton mahdollisuuksia tukea yritysten omistajanvaihdoksissa tulisi tukea nykyistä vahvemmin.

- Yritysten omistajavaihdos ja osto oli huomioitu Lappi sopimuksessa, mutta sitä ei ole laajennettu työperäiseen maahanmuuttoon, jossa esimerkiksi alle 29-vuotiaat voisivat muutaman työvaiheen jälkeen pohtia yrityksen ostamista. Heillä on pitkä työura edessä ja mahdollisuus ansaita esimerkiksi yritystoiminta oman työuran aikana.

- Kaksoiskäyttö, huoltovarmuus, turvallisuus on tämän neljän vuoden voimassa oloajan sopimuksessa hyvin huomioitu. Geopoliittinen sijaintimme näkyy Tunturi-Lapissa infrastruktuurin kehittymisenä eritoten niillä alueilla, joissa ei ole huoltovarmuuden tai puolustuksen kannalta olemassa olevia vaihtoehtoja kuten esimerkiksi Etelä-Suomessa olevat moottoritiet ja junaraideverkosto.

- Tekstissä oli maininta, että nuoret on huomioitava – mutta miten? Toimenpiteet puuttuvat kokonaan. Esimerkiksi Koronan aikana työmaailmaan siirtyneet nuoret tarvitsisivat vielä jossain määrin erityistä tukea nyt, koska he opiskelivat/kirjoittivat lukiosta toisista erillään ja tietty yhteinen elämänvaihe jäi heiltä läpi käymättä. Tämä olisi proaktiivista, ennalta ehkäisevää toimintaa, joka olisi kustannustehokkainta tehdä juuri nyt. Tämä maksaa myöhemmin yhteiskunnalle paljon enemmän. Muitakin esimerkkejä nuorten huomioimisesta löytyy kyllä.
- Erilaistuva Lappi on parempi kuin eriarvoistuva lappi– tekstissä. Näin annetaan ihmisille mahdollisuus ratkaista mihin Lapissa haluavat sijoittua– syntyy luonnolliset keskittymät. Kaikille kaikkea ei toimi tässäkään tapauksessa.
- Maakunnan markkinoinnin (ex-HOL) uusi toimintamalli oli mainittu tekstissä, mikä on hyvä asia. Mitä aikaisemmin uusi toimintamalli luodaan, sen parempi, sillä huomiomarkkinoinnin puuttuessa maailmalta, se tulee näkymään meille Lappiin vasta muutaman vuoden viiveellä. Nyt esimerkiksi matkailijamäärät ovat meillä hyviä, joten paine mallille syntyy todennäköisesti vasta, kun teemme miinusmerkkisen tuloksen tarpeeksi monella toimialalla. Lappi ei edelleenkään ole taantumassa, kuten valtakunnallisesti olemme Suomessa olleet jo vuosia. Esimerkkinä toimialoista on rakentaminen. Esimerkit Tunturi-Lapista voisivat olla seutukuntakohtaisesti paikallaan. Tunturi-Lapissa on viime vuosina rakennettu mm. kerrostaloja, rivitaloja, kouluja ja päiväkoteja. Tässä on ero, jota ei mainittu Lappi sopimuksessa valtakunnallisiin mittareihin.
- Ikärakenne – väkimäärä vähenee, oli huomioitu tekstissä ja tällä kertaa myös toimenpiteillä, joilla taistella tätä vastaan; Osaajien houkuttelun, Työperäisen maahanmuuton ja kansainvälisten rekrytointien avulla. Myös hyvän saavutettavuuden merkitystä korostettiin pitovoimatekijänä.
- Sähköinen-/vetylentäminen muuttaa matkailua 2030-luvun taitteessa ja siitä ei ollut mitään mainintaa? Miksi ei, sillä voisimme näyttää lentoasemistamme mallia yli 70 asteen vuosittaisten lämpötilavaihtelujen ja sähkön käyttäytymisestä äärimmäisissä olosuhteissa?
- Kilpailu osaavasta työvoimasta – oli sopimuksessa hyvin avattu;

Yhteisöllisyys/Asuminen/perheiden palvelut/vapaa-ajan palvelut. Tiivistettynä siis hyvä ja turvallinen arki riittää ja ratkaisee.

- Asuntopula- Kohtuuhintaiset vuokra-asunnot oli mainittuna. Aluekehittäjillä tämä on joka vuosi työpöydällämme. Tämä on laaja ja monia sidosryhmiä koskeva asia ja siksi toimenpiteiden listausta ei ole tehty. Mikä toimii täällä Lapissa, ei toimi siellä toisaalla Suomessa, täysin toisenlaisessa toimintaympäristössä.
- Puuttuu kokonaan Lappisopimuksesta: Kaksoiskuntalaisuus – vapaaehtoisuusedellä – kuntaverotus – äänestys – verolippu äänestyspaikka 1 kunta tulisi olla jatkossa mahdollista. Kyllä, asia pysähtyy perustuslakiin nykyisellään. Kokeilukunnat – kuntapilotit olisivatko tässä ratkaisu kuten mahdollisesti opintolainassa on tulossa. Toiseen kuntaan olisi mahdollistettava esimerkiksi puolet kuntaverotuksesta, jotta ympärivuotinen turvallinen arki jatkossa sielläkin mahdollista. Maailma on muuttunut paljon, miksi edelleen on voimassa verotuskäytännöt, jotka eivät enää palvele kansalaisia tai kuntia? ”Etelän kunnat” ovat tässä meitä lappilaisia vastaan. Ehkäpä juuri siksi Lappisopimuksessamme siitä olisi syytä olla vahvempi maininta.
- Lappisopimukseen olisi voinut vahvemmin painottaa, että Lapin luovien alojen toimialakenttää tulisi monipuolistaa nykyisestään. Tämä tukisi ja palvelisi myös av-alaa sekä Lappisopimuksessa jo mainittuja tavoitteita: kilpailukykyinen ja osallistava Lappi, veto- ja pitovoima /

Lappi brändi, kestävästi menestyvä Lappi. Luovat alat voisi olla mainittuna muutenkin kuin vain luovuus keinona innovaatiotoimintaan. Varsinkin kun Lapin liitto on luomassa luovan alan ja kulttuurin kasvuohjelmaa - eikö sen siis tulisi yltää Lappi-sopimuksen tasolle?

- Lapin liikennejärjestelmästä oli tekstissä hyvin mainittuna, koska siitä olemme tehneet kattavan suunnitelman. ”Myös pienempien lentoasemien (Kemi-Tornio, Enontekiö, Sodankylä) toimintaedellytykset turvataan” oli mainittu.
- Tunturi-Lapille suosiollinen EVP- (MDI 2025) mittaus oli mainittu tekstissä hyvin, kylläkin ilman kuntien ja seutukuntien nimiä.
- VISIO. Edellinen visio on yhä edelleen paikkansa pitävä. ”Älykäs ja kansainvälinen lappi on arktinen edelläkävijä. Rakennamme maailman puhtaimmassa maakunnassa kestävää kilpailukykyä, hyvinvointia ja menestystä”. Ehdotettu visio: ”Onnellinen Lappi – hyvinvointia ja kestävää kasvua arktisella alueella”. Muuttaako tarpeeksi haluttuun suuntaan, joista ylle olemme nostaneet nostoja?

Hettula Veli-Matti
Tunturi-Lapin Kehitys